

Editör
EVREN BALTA
Küresel Siyasete Giriş

İletişim Yayınları 2046 • Araştırma-İnceleme Dizisi 340
ISBN-13: 978-975-05-1621-4
© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2014, İstanbul

EDITÖR Kerem Ünüvar

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

DİZİN Ayla Karadağ

BASKI ve CILT Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Editör
EVREN BALTA

Küresel Siyasete Giriş

Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler

Yazarlar

(Soyadlarına göre alfabetik sırayla)

SİNEM AKGÜL AÇIKMEŞE • MUHAMMED A. AĞCAN
EVREN BALTA • ÖZGE ONURSAL BEŞGÜL
CEMİL BOYRAZ • ASLI ÇALKIVIK
ERDEM DENK • ALİ RIZA GÜNGEN
FUNDA HÜLAGÜ • ZEYNEP KADİRBEYOĞLU
AYHAN KAYA • ÖZLEM KAYGUSUZ
ÇİĞDEM AYDIN KOYUNCU • İBRAHİM MAZLUM
GENCER ÖZCAN • DENİZ KIZILSÜMER ÖZER
İNAN RÜMA • BAHAR RUMELİLİ
DENİZ SERT • BİLGESU SÜMER
NİL S. ŞATANA • MEHMET ALİ TUĞTAN
ÖZLEM TÜR • EVREN ÇELİK WİLTSE

*Bu kitabın hazırlanması sürecinde kaybettiğimiz
Halit Akgül ve Saadet Kaygusuz'a*

*Ve aramıza katılan bebeklerimiz
Defne Roza Demirbilek ve Engin Boyla'ya...*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

EVREN BALTA..... 19

BİRİNCİ KISIM

Uluslararası İlişkilerin Temelleri: Tarih, Kavram ve Teori

23

BİRİNCİ BÖLÜM

EGEMENLİK VE VESTFALYAN DÜZEN

ÖZLEM KAYGUSUZ..... 25

Giriş: Uluslararası ilişkilerde devlet ve uluslararası düzen 25

Modernite öncesi Avrupa siyasi düzeni..... 29

Erken modern Avrupa'da kapitalist ve jeopolitik rekabet,
modern devletin yükselişi ve yayılışı 31

□ Diplomasi..... 33

□ Meşru şiddet tekeli..... 33

Kurucu bir hikâye ve bir mit olarak Vestfalya 34

Modern devlet ve Vestfalyan düzenin temel kavramları 36

Modern devletin ülkeselliği..... 36

Modern devletin egemenliği 37

□ Egemenlik 38

□ Leviathan 38

□ İç işlere karışmazlık ilkesi..... 39

Modern devletin gücü ve özerkliği..... 40

Modern ulus(al)-devlet..... 42

21. yüzyılda devlet, küreselleşme ve egemenliğin dönüşümü 43

Egemenliğin dönüşümü ve egemenlik sonrasılık (post-sovereignty)..... 45

Post-Vestfalyan düzen..... 47

İKİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN HUKUKU: VESTFALYAN SİSTEMDEN KÜRESELLEŞMEYE

ERDEM DENK.....	51
□ “Uluslararası hukuk”un modernliği?.....	52
□ Modern dönem öncesi imparatorluklar ve Avrupa’nın “farkı”.....	53
□ Christendom-Kutsal Roma İmparatorluğu ve iki kılıç teorisi.....	54
Uluslararası hukukun ortaya çıkışı, temel karakteristikleri ve tarihsel süreç içerisinde evrimi.....	54
□ “Manda” anlayışının serencamı.....	58
Kurucu/temel varsayımların “evrensel” tezahür biçimi olarak BM sistemi.....	59
Sistemin başlıca özellikleri ve işleyişi.....	61
□ Uluslararası Ceza Mahkemesi.....	64
Sistemin dönüşümü ve yeni hukuk arayışı.....	64
Küresel hukuk ya da hukukun küreselleşmesi süreci.....	66
Kadim sorunlar, yeni arayışlar.....	68
Bir imkân(sızlık) olarak küresel hukuk.....	69
□ Yeni bir egemenlik inşası?.....	70

İKİNCİ KISIM

Küresel Siyasetin Teorik Öncülleri.....

75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLER FELSEFESİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİSİ

MUHAMMED A. AĞCAN.....	77
Giriş.....	77
□ Sosyal bilimler felsefesinin temel kavramları.....	78
Uluslararası ilişkiler disiplini ve teori.....	81
□ Büyük tartışmalar anlatısı üzerine bir not.....	82
Ul’in araştırma konusu ve disiplin yapısı.....	82
Ul’in öz-düşünümselliği.....	86
Uluslararası ilişkiler teorileri ve sosyal bilimsel soruşturma.....	88
Uluslararası ilişkilerde sosyal-bilim felsefesi tartışmaları.....	89
Ul teorileri ve ontolojik soruşturma.....	93
□ Sosyal bilimlerde ontoloji sorunsalının eksenleri.....	93
Analiz birimi ve seviyesi tartışmasını nasıl anlamalı?.....	95
Bilim felsefesi, sosyal bilimsel araştırma ve teori.....	96
Pozitivizm, empirisizm ve nedensel açıklama.....	96
□ Pozitivizm.....	97
Hermenötik, öznelarasılık ve anlama.....	99
Eleştirel gerçekçilik, ontolojinin önceliği, nedensel mekanizmalar.....	101
□ Eleştirel gerçekçi sosyal bilim felsefesi ve Roy Bhaskar.....	102
Temelcilik-sonrası düşünce, olumsallık ve siyasal.....	104
Sonuç yerine: Teorik çeşitlilik ve felsefi-metodolojik çoğulculuk.....	106

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜÇ, ANARŞİ VE REALİZM

MEHMET ALİ TUĞTAN	111
□ Klasik realizmin tanımı ve önemli eserleri	112
Klasik realizm	112
<i>E. H. Carr'da idealizm ve realizm karşıtlığı</i>	113
□ 28 Eylül 1938 Münih Konferansı	114
<i>Morgenthau ve "realizmin temel ilkeleri"</i>	116
□ George F. Kennan'ın "uzun telgrafı"	118
<i>Klasik realizmin temel kavramlar: İnsan doğası, güç ve anarşi</i>	118
Bir Soğuk Savaş ideolojisi olarak realizm ve eleştirileri	121
<i>Neorealizm</i>	122
Neoklasik realizm	127
Sonuç: Günümüzde realizm ve eleştirileri	128

BEŞİNCİ BÖLÜM

LIBERALİZM, İŞBİRLİĞİ, KOLEKTİF GÜVENLİK VE NEOLİBERAL KURUMSALCILIK

EVREN ÇELİK WILTSE	133
Giriş: Uluslararası sistemin dönüşümü	133
Klasik liberaller/idealistler	135
Liberal/idealist paradigmanın krizi	137
□ Woodrow Wilson, ABD Başkanı 1912-1920	137
Modern liberaller ve neo-liberal kurumsalcılığın yükselişi	138
Karşılıklı bağımlılık tezi, 'asker devlet'ten 'tüccar devlet'e	141
Uluslararası rejimler	144
Liberal/neoliberal teorilere yönelik eleştiriler	146

ALTINCI BÖLÜM

İNŞACILIK/KONSTRÜKTİVİZM

BAHAR RUMELİLİ	151
İnşacı uluslararası ilişkiler teorilerinin kökenleri	152
<i>Sosyal teori ve gelişen akımlar</i>	152
<i>Üçüncü büyük tartışma</i>	152
<i>İngiliz Ekolü</i>	153
İnşacı teoride temel kavramlar ve varsayımlar	153
<i>Sosyal ontoloji - Gerçekliğin sosyal inşası</i>	153
<i>Uluslararası sistemin sosyal kültürel yapısı</i>	154
□ Kimlikte farklı yaklaşımlar	158
<i>Yapılanma ve karşılıklı teşkil etme</i>	158
<i>Kimlik</i>	159
<i>Sosyalleşme</i>	160
<i>Öznelarasıcılık ve uluslararası ilişkileri anlamak</i>	162
İnşacı teorinin evrimi	164
İnşacı teorinin uygulamaları	167
<i>Uluslararası çatışmalar ve barış</i>	167

<i>Uluslararası örgütler</i>	169
<i>Küreselleşme ve uluslararası siyasi iktisat</i>	170
<i>Dış politika analizi</i>	170
Sonuç	171

YEDİNCİ BÖLÜM

MARKSİZM VE ELEŞTİREL TEORİLER

<i>FUNDA HÜLAGÜ</i>	175
Giriş	175
□ Vestfalya Antlaşması neden “kurucu bir mitos”?	176
□ Temel Marksist kavramlar	178
Tarihin maddeci kavrayışı	178
Eleştirel Teoriler’in entelektüel ve tarihsel kaynakları	180
□ Batı Marksizmi ve geleneksel teori eleştirisi	181
□ Wilson, Lenin ve Kendi Kaderini Tayin Hakkı ilkesi	183
□ 21. yüzyılda Bağımlılık Ekolü	183
Eleştirel Teoriler’in temel özellikleri	185
<i>Toplumsal formasyon</i>	185
<i>Bütünlükçülük</i>	186
<i>Tarihselcilik</i>	187
Klasik metinler: Marx ve Lenin’de uluslararası ilişkiler	188
<i>Komünist Manifesto’da küreselleşme</i>	188
<i>Lenin ve Emperyalizm</i>	190
□ Eşitsiz-bileşik gelişim ve Rosenberg	192
Wallerstein ve Dünya Sistem Analizi	193
Robert Cox ve neo-Gramşçıyan okul	195
□ Robert Cox kimdir?	196
□ Hegemonya ve Gramsci	197
Sonuç: Farklılıklar ve ortaklıklar	198

SEKİZİNCİ BÖLÜM

BATI MERKEZCİLİK VE POSTKOLONYALİZM

<i>BAHAR RUMELİ</i>	203
Uluslararası ilişkiler teorilerine yönelik dar görüşlülük eleştirileri	204
<i>ABD-merkezcilik eleştirileri</i>	204
<i>Batı-merkezcilik eleştirileri</i>	206
□ Batı-merkezciliğin aşılması	207
□ Madun (subaltern) realizmi	208
<i>Doğu’nun amilliğinin reddi eleştirileri</i>	209
□ John Hobson’a göre Batı-merkezciliğin aşılması	209
Uluslararası ilişkiler ve postkolonyal yaklaşımlar	212
<i>Postkolonyal düşünce ve kuram</i>	212
<i>Uluslararası ilişkilerde postkolonyal yaklaşımlar</i>	215
□ ÜİT’de postkolonyal yaklaşımdan etkilenmiş bazı teorisyenler	215
□ Hobson’ın <i>Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri</i> başlıklı kitabı	217
Sonuç	218

DOKUZUNCU BÖLÜM

ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET

ÖZLEM TÜR - ÇİĞDEM AYDIN KOYUNCU	221
Giriş	221
Feminist siyasetin ortaya çıkışı ve uluslararası ilişkiler	222
□ Cynthia Enloe	223
□ Ann. J. Tickner	224
Feminist yaklaşımların uluslararası ilişkiler alanına yansımaları	224
Feminizmin uluslararası ilişkilerin temel kavram ve kuramlarına eleştirileri	226
□ Morgenthau'nun feminist bir okuması mümkün mü?	228
Küresel siyasete feminizmin gözlüğüyle bakmak	229
□ Bosna Hersek	229
□ Egemen maskülenlik	230
Uluslararası ilişkilere yönelik farklı feminist yaklaşımlar	230
□ Farklı sınıflandırmalar	232
Uluslararası ilişkilerde feminist yaklaşımların sorunları ve disipline katkıları	233
Sonuç	234

ÜÇÜNCÜ KISIM

Küresel Güvenlik	239
-------------------------------	-----

ONUNCU BÖLÜM

GÜVENLİK, GÜVENLİK ÇALIŞMALARI VE GÜVENLİKLEŞTİRME

SİNEM AKGÜL AÇIKMEŞE	241
Güvenlik nedir?	241
□ Strateji nedir?	242
□ Strateji ve güvenlik kavramları bağlantısı	242
□ Güvenlik etiketleri	243
Güvenlik nasıl çalışılır?	244
Güvenlik çalışmalarında geleneksel anlayış	245
□ Güvenlik çalışmalarında adlandırma sorunu	245
Güvenlik çalışmalarında sorgulama	246
□ Palme Komisyonu Raporu'ndan	247
Güvenlikleştirme yaklaşımı	250
□ Kopenhag Okulu	251
□ Bir güvenlikleştirme örneği olarak Bush'un "Şer Eksenini" konuşması	252
Güvenlik çalışmalarında yeni yaklaşımlar	253
□ Güvenliğe yeni yaklaşımlar	253

ON BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI SAVAŞ

EVREN BALTA	257
Bir kavram olarak savaş	257
Ulus-devlet ve modern savaş	259

20. yüzyılda savaşın temel biçimleri	261
□ Hegemonik savaş	261
□ Uluslararası ilişkiler teorisinde savaşın Batı merkezliliği.....	262
Savaşlarda kıyım ve savaş hukuku	263
□ Haklı savaş	265
□ Devletlerarası çatışmalara neden olan sorunlar nasıl sınıflandırılabilir?	266
Uluslararası ilişkiler kuramında savaşın nedenleri	266
Aktör davranışlarına odaklanan çözümler	267
□ Oyun teorisi	268
Siyasal ve toplumsal faktörlere odaklanan açıklamalar	269
Uluslararası sistemin yapısına odaklanan çözümler	273
□ Silahlanma yarışı	273
Sonuç	276

ON İKİNCİ BÖLÜM

SOĞUK SAVAŞ VE SONRASI GÜVENLİK SİYASETİ

ASLI ÇALKIVIK	281
□ Güvenlik ve Uluslararası ilişkiler disiplini.....	282
Güvenlik siyaseti nedir?	282
Soğuk Savaş döneminde güvenlik siyaseti	283
Güvenlik stratejisi olarak caydırıcılık	283
Terör dengesi	286
□ Kolektif güvenlik.....	287
Yeni Dünya Düzeni, küreselleşen güvensizlikler	289
Savaşın değişen yüzü	290
Askeri sahadaki köklü değişim	291
Küreselleşme ve ‘yeni savaşlar’	293
□ Özelleşen güvenlik, özel ordular	293
□ Otomatik Hedefleme Sistemi - OHS (Automated Targeting System-ATS)	294
Güvenlik siyasetinin değişen mantığı: Risk	295
□ Bilmediğimizi bilmediklerimiz.....	295
Yeni tehditler, yeni güvenlik özneleri	297
Sonuç	299

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇ ÇATIŞMA: NEDENLER, MEKANİZMALAR, AKTÖRLER

NİL S. ŞATANA	303
İç çatışma nedir?	303
İç çatışmalar ve egemenlik sorunu	304
□ İç çatışmalara dış müdahaleler sorunu.....	305
□ Başarısız devletler sorunu	306
İç çatışmaların sebepleri: Açgözlülük ve şikâyet yaklaşımları	307
Açgözlülük: Maddi çıkarlar ve iç çatışma	307
Kimlik ve etnik kimlik ne demektir?	309
□ Kimlik, etnik kimlik ve çatışma.....	309
Şikâyet: Bir iç çatışma etmeni olarak etnik kimlik	310

□ Çevresel değişimler ve iç çatışmalar	312
□ Şikâyet, etnik kimlik ve iç savaş: Suriye.....	313
□ Etnik kimlik, ortaklaşa demokrasi ve istikrar.....	314
Etnik kimliğin iç çatışma yerine istikrara yol açtığı durumlar	314
Din ve iç çatışmalar	315
Sonuç	317

DÖRDÜNCÜ KISIM

Küresel Siyasette Normlar, Kurumlar, Süreçler.....321

ON DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DIŞ POLİTİKA ANALİZİ

GENCER ÖZCAN	323
Giriş	323
DPA'nın temel kavramları ve tartışmaları	325
□ İnönü'ye göre içerisi ve dışarı.....	325
□ Deyiniz ki dünya devletiyiz	326
Dış politika denildiğinde ne anlamalıyız?	327
DPA nasıl gelişti?	330
Siyasal/toplumsal kaynaklara odaklanan çözümler	334
□ Seçimler ve dış politika: Bir örnek	335
□ "Türkiye'nin iç siyasetinde de, aynı dış korku faktörü işlenmiştir"	337
□ Erdoğan: Asıl olan içeridekiyle mücadele etmektir	338
Bürokratik yapılar ve süreçlere odaklanan çözümler	340
Bilişsel süreçler ve psikolojik özelliklere odaklanan çözümler	344
Günümüzde DPA çalışmaları	345

ON BEŞİNCİ BÖLÜM

İNSAN HAKLARININ ULUSLARARASI DÜZEYDE KORUNMASI

DENİZ KIZILSÜMER ÖZER	351
Giriş	351
□ İnsan haklarına ilişkin doğal hak ve pozitivist hak anlayışları	352
Uluslararası ilişkiler ve dış politikada insan hakları	352
İnsan haklarının uluslararası düzeyde korunmasının tarihçesi	354
□ İnsan hakları evrensel midir?.....	355
İnsan haklarının Birleşmiş Milletler bünyesinde korunması	356
□ Hakların sınıflandırılması.....	357
□ Sözleşmeler ve onaylayan devletler.....	358
İnsan haklarının Birleşmiş Milletler'in asli/tali organlarıncı korunması	359
BM İnsan Hakları Sözleşmeleri'ne dayanan sistem	362
İnsan haklarının bölgesel düzeyde korunması	363
□ BM Özel Konulu İnsan Hakları Sözleşmeleri ve komiteler.....	363
□ Avrupa Konseyi bünyesinde yapılan insan hakları sözleşmelerine örnekler	364
Avrupa sistemi	364
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	364
Amerika sistemi	366

Afrika sistemi	367
□ Amerikan Devletleri Örgütü bünyesinde yapılan insan hakları sözleşmelerine örnekler.....	367
Hükümet-dışı örgütler ve insan hakları	368
Sonuç	368

ON ALTINCI BÖLÜM

ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

İNAN RÜMA	371
Giriş	371
Uluslararası Örgütleri çalışmak ve tanımlamak	372
□ Uluslararası örgütlerin çalışmaları.....	373
Uluslararası örgütlere kuramsal yaklaşımlar	375
□ Mutlak ve göreceli kazançlar.....	375
Uluslararası Örgütlerin tarihsel gelişimi ve örnekleri	377
Avrupa Uyumu	377
Lahey Konferansları	378
Uluslararası Kamusal Örgütler (Uluslararası Telgraf Birliği ve Evrensel Posta Birliği)	379
Milletler Cemiyeti	380
Birleşmiş Milletler	383
□ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin işleyişi ve reform önerileri.....	383
□ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin işleyişi ve güncel sorunlar: Ukrayna ve Suriye örneği.....	384
□ Türkiye'nin Uluslararası Örgütlere üyelikleri.....	387
Uluslararası Örgütlerin dünya siyasetindeki işlevleri	388
Barış ve güvenlik	388
Kalkınma ve yoksulluk	392
Uluslararası Para Fonu (IMF)	393
Dünya Bankası	394
Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD)	395
Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)	396
İnsan Hakları	397
□ İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch).....	397
□ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.....	398
Ekoloji	400
Küresel sivil toplum	402
Sonuç	403

BEŞİNCİ KISIM

Küresel Siyasal İktisat	407
--------------------------------------	-----

ON YEDİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL ÜRETİM, TİCARET VE FİNANS

CEMİL BOYRAZ	409
Küresel üretim	411
□ Karşılaştırmalı Üstünlük Teorisi (Theory of Comparative Advantages).....	412
□ Çok Uluslu Şirketler (Multinational Corporations, MNC).....	413

□ Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Foreign Direct Investments, FDI)	414
Küresel ticaret	415
□ Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organisation, WTO)	416
Küresel finans	421
Çağdaş krizler	421
□ Finansallaşma	422
Finansallaşma	423
□ Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund, IMF)	424
Mortgage Krizi	425
□ Washington Konsensüsü (Washington Consensus)	426
Euro krizi	428
Sonuç	431

ON SEKİZİNCİ BÖLÜM

KALKINMA, EŞİTSİZLİK VE YOKSULLUK

ALİ RIZA GÜNGEN	433
Sömürgecilik ve emperyalizm: Uluslararası ilişkiler açısından önemi	434
Kalkınma düşüncesinin evrimi	435
Modernleşme kuramı	436
□ Latin Amerika ve Karayipler için Ekonomik Komisyon (ECLAC veya CEPAL) ve bağımlılık tartışmaları	438
Bağımlılık yaklaşımı ve eleştiriler	438
Uluslararası borç krizi	440
□ Bretton Woods uluslararası para sistemi	441
□ Dünya Bankası (Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası)	442
Kalkınma stratejileri	443
İthal ikameci sanayileşme	443
İhracat yönelimi ve kalkınmacı devlet anlayışı	444
□ Yapısal uyum politikaları ve Türkiye'de 24 Ocak (1980) Kararları	445
Küreselleşme: Canlilik ve çöküş çevrimleri	446
□ Çin mucizesi?	447
□ Kuzey-Güney uçurumu ve eşitsizlik	448
Yoksullukla mücadele ve yoksul yanlısı ekonomik büyüme	449
□ Post-Washington Konsensüsü (Post-Washington Consensus, PWC)	450
Sonuç	451

ALTINCI KISIM

Küresel Siyasette Süreklilik ve Değişim:

Temel Sorunlar, Yeni Tartışmalar	455
---	-----

ON DOKUZUNCU BÖLÜM

KÜRESEL SİYASET VE ÇEVRE

İBRAHİM MAZLUM	457
Giriş	457
□ Ekoloji ve ekosistem	458

Küresel siyasetin konusu olarak çevre	459
□ Çevresel bozulma.....	460
Çevre sorunlarının küresel siyasetin gündemine girmesi: Kısa bir tarihçe	460
□ Thomas Robert Malthus.....	463
Çevre sorunlarının küresel siyasetin konusu haline gelmesi:	
Devletler ve uluslararası çevre konferansları	464
Küresel çevre siyasetinin devlet-dışı aktörleri	468
Küresel çevre siyasetine başlıca kuramsal yaklaşımlar	472
Realizm	472
□ İnsan-merkezilik ve çevre-merkezilik.....	474
Liberalizm	476
Başlıca eleştirel yaklaşımlar	481
Sonuç yerine: Küresel çevre siyasetinin geleceği	485

YİRMİNCİ BÖLÜM

ULUS-DEVLETLERDE VATANDAŞLIK VE KİMLİK

ZEYNEP KADİRBEYOĞLU - BİLGESU SÜMER	491
Vatandaşlığın tanımı	491
□ Milliyetçilik ve ulus-devlet.....	495
Vatandaşlığın tarihsel gelişimi	496
Vatandaşlığa farklı yaklaşımlar	498
Sonuç	500

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL HAREKETLİLİK VE GÖÇ

DENİZ SERT	505
Göç teorileri	508
Ekonomik teoriler	509
Sosyolojik teoriler	510
Coğrafya teorileri	511
Sosyo-ekonomik teoriler	512
Birleştirici teoriler	514
Göçmen kimdir? Farklı göçmen grupları nelerdir?	514
Zorunlu-gönüllü göçmenler	515
□ Türkiye'de sığınmacılar ve mülteciler.....	516
Düzenli-düzensiz göçmenler	517
Göç tartışmaları	518
Devletler ve göçü yönetmek	518
Göç ve kalkınma	520
Göçmenler ve ev sahibi toplumlar	521
Sonuç	522

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

YERELLEŞME, BÖLGESELLEŞME VE BÜTÜNLEŞME

ÖZGE ONURSAL BEŞGÜL.....	525
Giriş	525
□ Ekonomik bölgeselleşme (Özdemir, 2011).....	526
Bölgeselleşme	526
□ Bölgeselleşmeye yaklaşımlar (Christiansen 2001).....	528
Avrupa bütünleşmesi	529
□ Jean Monnet (1888-1979).....	529
AB'nin temel kurumları ve bunların işleyişi	531
AB ve bölgeselleşme	533
□ Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri.....	534
Diğer bölgesel işbirliği örnekleri	536
Amerika kıtasında bölgeselcilik	536
Asya kıtasında bölgeselcilik	537
Afrika kıtasında bölgeselcilik	538
Yerelleşme	538
Avrupa'da yerel yönetimler: Bölgeler ve şehirler	540
Sonuç	541

YİRMİ ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRESELLEŞME, KOZMOPOLİTANİZM VE POST-VESTFALYA DÜZENİ

AYHAN KAYA.....	545
Farklı küreselleşme anlatıları	546
İdeoloji olarak küreselleşme (globalism)	546
□ Diogenes.....	550
Ulusal yurttaşlık, küresel değişim ve dünya yurttaşlığı (kozmpolitanlık)	550
□ Marcus Aurelius.....	551
Değişen aidiyet biçimleri ve yurttaşlık	553
Avrupa Birliği yurttaşlığı	556
□ Farklılığa saygı.....	557
Kozmopolitan yurttaşlık	559
□ Lizbon Antlaşması.....	559
□ Stoik düşünce.....	560
□ Birinci ve ikinci modernite.....	561
Kozmopolitan yurttaşlığın sınırları	562
Çoğul yurttaşlık: Ulusaşırı alanda hareketlilik	562
Sonuç: Post-Vestfalya düzeni ve demokratik totalitarizm?	565

ÖZGEÇMİŞLER.....	569
------------------	-----

DİZİN.....	575
------------	-----

ÖNSÖZ

EVREN BALTA

Etrafımızdaki dünyanın ve onun bilgisinin büyük bir hızla dönüşüme uğradığı bir dönemde yaşıyoruz. Bir önceki yüzyıla ait bütün bilgilerimiz hızla geçersizleşiyor, sosyal bilimlerin içindeki disiplinler arası ayrımlar bulanıklaşıyor. Uluslararası göç, küresel ekonomik krizler, küresel çevre sorunları, enerji krizleri, ulusüstü oluşumların derinleşmesi, savaşın yeni biçimleri uluslararası ilişkiler disiplinini kuran ve onu diğer disiplinlerden ayıran içerisi ile dışarı arasındaki ayrımın geçerli olmadığı iddialarının yaygınlaşmasına yol açıyor (Walker, 1991). Hukuksal bir statü olarak egemenlik korunmaya devam etse de bütün bu sözü edilen dönüşümler egemenliğin siyasal bir kapasite olarak dönüşmesine neden oluyor. Erdem Denk'in bu kitaptaki yazısında belirttiği gibi “ekonomiden siyasete, yönetimden idari yapılanmaya, insan haklarından çevre sorunlarına, kuvvet kullanmadan cezai yargıya, spordan kültüre, bilim-sanattan eğitime” kadar neredeyse tüm alanlarda yeni ilke ve kurallar getirmeye başlayan küresel hukuk devletlerinin sadece dış değil aslında iç egemenliklerinin de bir şekilde sınırlanması anlamına geliyor.

Bizi dünya siyasetinin temel mimarisi üzerine yeniden düşünmeye davet eden bu dönüşümler, disiplinin yaşadığı bir kimlik krizi olarak algılanıyor. Bu kitap, bu kriz durumunu disiplinin krizi olarak değil, egemen devlet ve anarşi öncüllerine dayanan “uluslararası” fikrinin ve Vestfalyan düzenin krizi (ya da dönüşümü) olarak görüyor (Ülman vd., 2011). Kitabın yazarlarının kuramsal ve teorik bütün farklılıklarına rağmen, kitabın merkezi varsayımı bugün küresel düzeyde egemen ulus-devletleri, çokuluslu kapitalist şirketleri, BM gibi uluslararası kurumları, Dünya Bankası, IMF gibi ulusüstü ekonomik kurumları kapsayan yeni bir egemenlik ağının oluşmuş olmasıdır. Bu yeni egemenlik ağının he-

gemonik gücü Ayhan Kaya'nın ifadesiyle "dağılmış ve parçalanmıştır." Üstelik bu yeni egemenlik ağının içindeki hiyerarşilerin ya da bölünmelerin ulusal sınırlar ya da Kuzey-Güney, Doğu-Batı gibi katı küresel çizgiler üzerinden anlaşılması da giderek güçleşmektedir (Negri, 2006).

Bu kitap "katı olan her şeyin buharlaştığı" bu yeni dönemi anlama ve anlamdıklarımızı öğrencilerimizle paylaşabilme çabasının bir ürünü. Elbette yeniyi anlama hiçbir zaman geçmişin bilgi birikimimize yaptığı katılardan bağımsız değil. Biz de öğrencilerin bu kitapla hem uluslararası ilişkiler disiplininin bugüne kadar ürettiği muazzam dağarcığın temel kavram ile kuramlarını öğrenmelerini hem de bu dağarcığın gittiği yönü ve yeni tartışmaları bütünlüklü bir perspektif içerisinde edinebilmelerini hedefledik. Bu anlamda bu kitabın hedef kitlesi hem lisans hem de uluslararası ilişkiler disiplini ile yeni tanışan lisansüstü öğrencileri.

Bu kitap iki yıldan fazla bir zamana yayılan kolektif bir çalışmanın ürünü. Yalnızca çok yazarlı bir kitap olması anlamında kolektif bir çalışma değil, aynı zamanda kitabın ana iskeletini de bu kitaba katkıda bulunanlar birlikte düşündüler, birlikte oluşturdular. Kitapta yer alacak ana bölümler, her bir bölümün altında yer alacak temel konular ve bölümlerin yapısı tümüyle kitabın yazarlarının ortak aklının ve değerlendirmesinin bir ürünü olarak ortaya çıktı. Hepimiz ayrı ayrı yazdık ama sanki tek bir yazarmış gibi birbirimizin yazdıklarının çerçevesini aklımızda tuttuk, diğer yazılanları okuduk, destek olduk, sorular sorduk. Uluslararası ilişkiler öğrencilerine hazırladığımız bu kitap biz uluslararası ilişkiler öğrenenler için de bir eğitim süreciydi. Sanırım bu yüzden hepimiz birbirimize müteşekkirimiz.

İletişim Yayınları'ndan Kerem Ünüvar böyle bir kitap derlememizi önerdi, kitabın yazılması ve yayına hazırlanması sürecinde bitmek bilmez sorularımızı cevapladı, her aşamada her türlü desteği vererek yanımızda oldu. Kendisine ne kadar teşekkür etsek azdır. Elbette onunla birlikte İletişim Yayınları'nın tüm çalışanlarına da teşekkür ediyoruz.

Kitabın yazarlarından ikisinin bu kitabın hazırlanması sürecinde ayrı bir yeri oldu. Onlara ayrıca teşekkür etmek isteriz. Muhammed A. Ağcan kitabın içeriğinin oluşturulmasında ufuk açıcı önerileriyle kitabın içeriğine son şeklini verdi. Gencer Özcan ise kitabın yazarlarının bulunmasında inanılmaz bir destek sundu. Ama bundan daha önemlisi pek çoğumuza bu işi yapabileceğimiz konusunda güven verdi. Ona en çok bize aşıladığı bu özgüven için teşekkür ediyoruz.

Her kitabın arkasında görünmeyen emekçiler vardır. Onlar o kitabın kahramanlarıdır. Bu kitabın iki kahramanı var: Suna Kırdag ve Betül Baki. İkisi de yazıların ilk okumalarının yapılmasına yardım ettiler. Betül Baki kitabın her aşamasına katkıda bulundu. Kaynakçaları düzeltti, kutuları yaptı, bizim gözden kaçırdığımız hataları yakalamaya çalıştı. Özverisi ve çalışkanlığıyla bu kitabın bir kitap haline gelmesinde emeği büyüktür. Ona ne kadar teşekkür etsek azdır.

Bu kitabın yazıldığı iki yılda hepimizin hayatında çok şeyler oldu. Kimimiz sevdiklerimizin hastalığı ile uğraştı, kimimiz sevdiklerini kaybetti. Bazılarımız

evlendi, bebek sahibi oldu. Kısaca biz çalışmaya devam ederken hayat devam etti. Pek çoğumuz bu kitap ile birbirimizle tanıştık, aradan geçen yıllarda dost olduk. Teşekkürün en büyüğü hayatı keyifli kılan ailelerimize, arkadaşlarımıza. Onlar olmadan çalışmanın, yazmanın bir anlamı yok.

Bu kitabı, kitabın yazılma sürecinde aramızdan ayrılan Özlem Kaygusuz'un annesi Saadet Kaygusuz ve Sinem Akgül Açıkmeşe'nin babası Halit Akgül ile yine kitabın yazım sürecinde aramıza katılan Zeynep Kadirbeyoğlu'nun oğlu Engin Boyla ile Funda Hülügü'nün kızı Defne Roza Demirbilek'e adamak istiyoruz. Hayatın döngüsünü ve gerçekten önemli olanın ne olduğunu bize gösterdikleri için.

Büyük bir kimlik krizi yaşadığı iddia edilen uluslararası ilişkiler disiplininin krizden çıkmasının yolu ancak tek-boyutlu, araçsal ve tarih-ötesi olmayan bir "uluslararası" fikrine yaslanarak mümkün olacaktır. Uluslararası sosyal etkileşim ve karşılıklı kurulumun yoğun mekânı olarak tasavvur etmek ise hiçbir tekil kuramın tekeli altında gerçekleşmeyecek. O yüzden bu kitapta farklı kuramsal çerçevelerin ve disiplinin alt alanlarının özgül katkılarıyla bu tartışmaya nasıl dâhil olduklarını okuyacaksınız. Umarız bu kitap anlamaya, yeni sorular sormaya ve değiştirmeye vesile olsun.

Istanbul, 2014

KAYNAKÇA

- Ülman, B, E. Balta Paker ve M. Ağcan, 2011, "Uluslararası Fikri, Epistemolojik Yanılgı ve Eleştirel Gerçekçiliğin İmkânları", *Uluslararası İlişkiler*, 8/39, 15-43.
- Negri, A (2006) "İmparatorluktaki Hareketler: Geçişler ve Görünümler", çev. K. Atakay, Otonom Yayıncılık, 34.
- Walker, R.B.J., *Inside/Outside: International Relations as Political Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 1991.

BİRİNCİ KISIM

*Uluslararası İlişkilerin Temelleri:
Tarih, Kavram ve Teori*

EGEMENLİK VE VESTFALYAN DÜZEN

ÖZLEM KAYGUSUZ

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- Dünya siyasetinin temel mimarisi olan Vestfalyan düzen nedir ve hangi tarihsel süreçler sonucunda ortaya çıkmış ve dünya çapında yayılmıştır?
- Modern devletin ve devletler düzeninin temel ilkeleri nelerdir?
- Modern egemenlik ilkesinin özellikleri nelerdir?
- Güçlü ve zayıf devlet kavramları bize ne anlatır?
- Küreselleşme, modern egemenlik ilkesini nasıl dönüştürmüştür?
- Post-Vestfalyan düzen ne demektir?

Giriş: Uluslararası ilişkilerde devlet ve uluslararası düzen

Bir disiplin olarak Uluslararası İlişkiler'in temel meselesi, devletlerin uluslararası alanda hangi politikaları, neden yürüttüklerini ve bu politikaların diğer devletleri nasıl etkilediğini anlamak ve yorumlamaktır. Bu amaçla disiplin içinde, sosyal bilimlerin özellikle siyaset bilimi, toplumbilimi, ekonomi ve tarih alanlarıyla etkileşen, pek çok kuramsal yaklaşım ve analiz çerçevesi ortaya çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında gelişen, geleneksel yaklaşımlar olarak tanımladığımız realist/rasyonalist yaklaşımlar, devletlerin ampirik olarak gözlenebilen bir düzen ve/veya örüntü(ler) içinde hareket ettiklerini iddia etmişlerdir. Uluslararası sistemin temel aktörü olarak kabul ettikleri devletlerin birbirleriyle etkileşimlerinin, bu düzen ve örüntüleri nasıl ortaya çıkardığına ve mev-

cut düzenin nasıl dönüştüğüne odaklanmışlardır. Genel olarak eleştirel yaklaşımlar olarak tanımlayabileceğimiz, düşünsel kökleri daha eskilere dayanmakla birlikte, esas olarak Soğuk Savaş sonrası dönemde disiplini etkileyen, yeni yaklaşım ve kuramlar ise, disiplinin devlet anlayışına ve siyasal olarak da devletler düzenine muhalif bir perspektif geliştirmişlerdir. Devleti ve davranışlarını belirleyen, genel ve yapısal, daha çok soyut ve bilişsel unsurlara odaklanmış, devleti ve eylemlerini yapıbozuma tabi tutmaya çalışmışlardır. Uluslararası İlişkiler'in görece kısa akademik tarihi boyunca devlet her zaman disiplininin merkezinde yer almıştır ve bu nedenle devleti bilmek gerekir (Lake, 2008: 41).

Ancak, bu bölümün amacı Uluslararası İlişkiler'e bir giriş yapmak olduğu için, benzer birçok çalışmada olduğu gibi, devletin *kendisini* değil, eşit olmayan ve rekabet halindeki devletlerin oluşturduğu, *uluslararası düzen içindeki devleti* anlamak/anlatmak hedeflenmiştir. Devlet soyut ve tarih dışı bir varlık değil, toplumsal ve tarihsel bir olgudur ve sürekli bir oluşum ve dönüşüm içindedir. Uluslararası İlişkiler açısından devlete şu sorularla yaklaşmak önemlidir: "Nasıl bir tarihsel süreç ya da süreçler demeti, bugün evrensel ve değişmez sandığımız, ezelden gelip ebede gittiği iddia edilen devleti ortaya çıkarmıştır? Devletler ölümsüz ve değişmez değillerse, nasıl bu denli yaygın ve vazgeçilmez hale gelebilmişlerdir?" (Pierson, 2011: 56).

Bu sorulara yanıt verebilmek için başlangıç noktası, devlet oluşumu sürecine dahil olan, iç ve dış, tüm ekonomik, toplumsal ve siyasal dinamiklerin işin içine katılmasıdır. İkinci olarak, devletler arasındaki ilişkilerin, eşitsiz ve rakip devletlerden oluşan bir düzende, farklı devletleşme deneyimleriyle biçimlendiğini ortaya koymak gerekir. Son olarak da modern devlet ve modern uluslararası sistemin ortaya çıkışını, birbirinden ayrılmaz ve birbirini tamamlayan süreçler olarak tanımlamak gerekir (Giddens, 2005: 154, 343). Uluslararası sistemin kural, norm ve kurumlarının yapılanması, devlet oluşum sürecinin dışsal çerçevesini oluşturmuştur. Modern devletler, ilk oluşum dönemlerinde olduğu gibi, bugün de sınırları dışındaki gelişmelerin/süreçlerin bir parçası olarak evrilmekte ve dönüşmektedirler. Devletler sistemi ve devlet, yoktan varolmadıkları gibi, değişmeyen, durağan yapılar değildirler.

Modern devletin ve modern uluslararası ilişkilerin doğuşu ile ilgili kalıplaşmış hikâye şudur: Avrupa'nın o döneme kadar gördüğü en kanlı savaşlar olan Otuz Yıl Savaşları'nı bitiren 1648 tarihli Münster ve Osnabrück Antlaşmaları, genel adıyla Vestfalya Antlaşmaları'nda belirlenen ilkeler, Vestfalyan düzen olarak adlandırdığımız, modern devletler sisteminin temel mimarisini oluşturmuştur. Bu tarihten itibaren, Ortaçağ Avrupası'nın, parçalı ve çok egemenli dünyasına bütünlük kazandıran, evrenselci fikir ve siyaset düzeni, daha sonra hepsi birer *ulusal* karakter kazanacak olan ülkesel (territorial) ve egemen (sovereign) devletlere doğru evrilmeye başlamıştır. Modern uluslararası ilişkilerin bugün de varolan temel kuralları, toprak bütünlüğü, sınırların ihlal edilmezliği, egemen eşitlik ve iç işlere karışmazlık gibi ilkeler, bu antlaşmayla ilk kez tarih sahnesine çıkmıştır. Demek ki Vestfalyan düzen, ülkesel olarak örgütlenmiş, bağımsız ve ken-

di siyasal geleceğini belirme konusunda hiçbir alternatif iç ya da dış otorite kabul etmeyen, tam egemen devletlerin oluşturduğu düzen demektir. Bu düzen, sömürgeleştirme, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'yla Avrupa imparatorluklarının çözülmesi ve sömürsüzleştirme (decolonization) süreçleriyle tüm dünyaya yayılmıştır. Böylece, Vestfalyan ilkeler, dünya üzerindeki tüm kara parçalarını (ulusal?) sınırlarla bölen, küresel bir devletler sisteminin temeli olmuştur.

Vestfalya Antlaşmaları (1648), Avrupa'nın neredeyse tüm siyasal güçlerini içeren, ancak esas olarak protestan Alman prensliklerinin, Katolik Kilisesi'nden özerkliklerinin ve Hollanda'nın İspanya'dan bağımsızlığının mücadelesi olan Otuz Yıl Savaşları'nı bitiren antlaşmalar dizisidir.

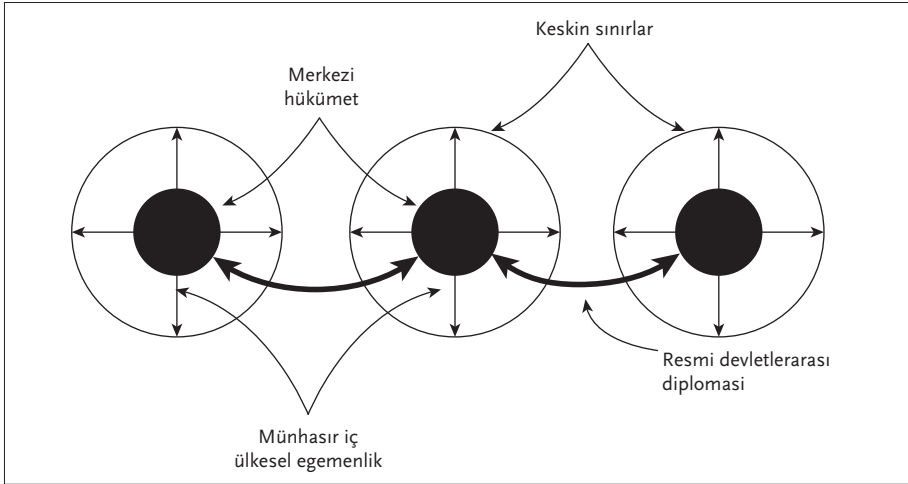

Gerard ter Borch, "Münster Barışının İmzalanması", 1648.

Bu hikâye, Uluslararası İlişkiler disiplininin adeta başlangıç hikâyesidir. Ancak gerek tarihsel anlatımı, gerekse uluslararası düzene dair sunduğu kavramsal çerçeve, birçok sorun içerir. Bir kere Vestfalyan düzenin, 1648'de imzalanan bir antlaşmalar dizisi ile tam olarak kurulduğu ve işlemeye başladığı gibi bir algı yaratır (Teschke, 2000: 23). Halbuki bu düzenin temel aktörü olan modern devlet, kesin sınırlar, münhasır egemenlik ve ulusallık gibi özellikleri ile, 1648'den çok sonra, 19. yüzyılın sonlarına doğru tam olarak ortaya çıkmıştır. Üstelik, düzenin temel ilkeleri olarak sunulan toprak bütünlüğü, sınırların ihlal edilmezliği, egemen eşitlik ve iç işlerine karışmazlık gibi ilkeler, gözetilmekten çok sor-

güçlenen ve hatta reel siyasette sürekli ihlal edilen ilkelerdir. Bu gibi sorunlara rağmen Vestfalya ile Uluslararası İlişkiler'e başlamak, bize karmaşık dünya düzenini anlamamız için bir başlangıç ve karşılaştırma noktası sağlar (Caporaso, 2000: 1-2). Düzene hükmeden, üstün bir otoritenin olmadığı bir ortamda, ülkesel olarak örgütlenmiş siyasal birimlerden oluşan, uluslararası bir düzen kavrayışı geliştirmemizi sağlar. Dünya siyasetinin tarihsel ve bugünkü işleyişini anlamak için, Vestfalyan düzenle ilgili varsayımları temel almak ve tartışmak, Uluslararası İlişkiler'e anlamlı bir giriş noktası oluşturur.

Bu noktada sorulabilecek önemli bir sorudur: Dünya düzenini anlamak için, neden Avrupa tarihini temel almak gerekir? Elbette ki dünya siyasetinin uzun tarihi, sadece Avrupa'da yaşanmamıştır. Avrupa dışı coğrafyalardaki siyasal süreçler, devlet biçimleri ve siyasal kurumlar kesinlikle önemlidir ve bilinmelidir (Uluslararası İlişkilerin Batı merkezliği tartışmaları için bkz. Sekizinci Bölüm). Ancak bugünkü dünya düzeninin hâkim örgütlenme biçimi olan modern devlet ve egemenlik ilkesi Avrupa'da ortaya çıkmış ve dünyaya buradan yayılmıştır. Modern devleti ve devletler düzeninin gelişimini anlamak istiyorsak, inceleyeceğimiz zaman ve mekân, Vestfalya Barışı'ndan iki yüzyıl önce ve sonraki Avrupa'dır. Avrupa dışı dünyada da, modern devletin tarihsel öncülü olan, feodalite, kent devletleri, kent birlikleri ve imparatorluk gibi siyasal formların benzerleri, ya da tamamen başka, özgün yapılar, neredeyse dörtbin yıl boyunca varolmuşlar, değişik siyasal sistemler oluşturmuşlardır. Ancak bunların hiçbiri modern devlete dönüşerek bu çapta yayılmamıştır (Buzan ve Little, 2000: 246).

Vestfalyan devletler sisteminin yapısı ve unsurları: Her biri merkezi hükümetlere, keskin sınırlara ve münhasır ülkesel egemenliğe sahip devletler arasında gelişen, resmi, diplomatik ilişkiler düzeni (Buzan ve Little, 2000: 265).

Dolayısıyla günümüzün standart siyasal örgütlenme biçimi olan modern devlet, geç Ortaçağ Avrupa'sının özgün koşullarının ürünüdür; yüzyıllara yayılan evrimiyle bugünkü şeklini almıştır ve aşağıda irdeleneceği gibi, dönüşmeye

de devam etmektedir. Birleşmiş Milletler üye sayısındaki sürekli artış ve dünyanın dört bir yanında devam eden devlet kurma mücadeleleri, bize modern devletin hâlâ en cazip siyasal model olduğunu da gösterir. Peki bu model, Avrupa Ortaçağ'dan çıkarken, nasıl tüm rakiplerine karşı açık bir üstünlük elde ederek, egemen siyasal örgütlenme biçimi olmuş ve tüm dünyaya yayılmıştır?

Modernite öncesi Avrupa siyasal düzeni

Ortaçağ boyunca Katolik Kilisesi ve Kutsal Roma İmparatorluğu'nun denetimindeki feodal Avrupa'da, 16. yüzyılın başlarından itibaren modern devletin yükselişi, güçleri birbirine yakın ve ortak bir Hıristiyanlık kültürü içinde yer alan ilk egemen monarklar arasındaki jeopolitik rekabetin, kapitalizmin doğuşunu desteklemesi ile mümkün olmuştur (Hall ve Ikenberry, 2005: 54). Modern devlet, rekabet halindeki bu egemenlerin (özellikle İngiltere, Fransa ve İspanya'daki monarşiler) oluşturduğu bir ilişkiler sistemi içinden, bu sistemin işleyişi sürecinde ortaya çıkarak, giderek güçlenmiştir. Diğer bir deyişle Vestfalya, önce modern devletlerin kurulduğu, sonra bunların arasında belirli kurallara bağlı ilişkilerin geliştiği bir düzen olarak anlaşılmalıdır. Tersine, başlangıçta oldukça sınırlı bir egemenliğe ve belirgin olmayan sınırlara sahip, bu sınırların içinde ve dışında, kendilerine meydan okuyan birçok otoriteyle mücadele eden ilk merkezi devletler, aralarındaki ilişkileri kurallar çerçevesinde düzenledikçe, içerideki merkezileşmelerini de tamamlamışlar ve egemenliklerini sağlamlaştırmışlardır (Giddens, 2005: 343). Modern devletin, jeopolitik ve kapitalist rekabetin damgasını vurduğu bir ilişkiler sisteminden doğması ne demektir ve neden önemlidir?

Ortaçağ Avrupa'sında, bir noktaya kadar devlet işlevleri gösterebilen, farklı türlerde pek çok siyasal birim, yan yana bulunmaktaydı. Feodal lordlar, yerel kiliseler, kent meclisleri (Standestaat), kent devletleri (city-states), kent birlikleri (city-leagues), krallıklar, dükalıklar, Kutsal Roma ve Vatikan'daki evrensel Katolik Kilisesi gibi birçok siyasal birimin egemenlik alanlarının örtüştüğü, karmaşık bir siyasal düzen mevcuttu. Bu özellikleri ile Avrupa'da Ortaçağ, genel kanının aksine, durağan değil, tersine, ekonomik ve askeri dinamizmin çok yüksek olduğu bir dönemdir.

Yaygın görüşe göre, modern devlet, feodal bir anarşi içinden doğmuştur ve Avrupa'nın bu anarşiye Karolenj İmparatorluğu'nun çökmesiyle yuvarlandığı iddia edilir. Batı Roma İmparatorluğu'nun ardından Avrupa'ya bir dereceye kadar düzen getiren Karolenj İmparatorluğu'nun çökmesiyle, feodal anarşi Avrupa'ya hâkim olmuştur. İlginçtir ki, bu imparatorluğun toprakları, bin yıl kadar sonra Avrupa Birliği'ni kuran altı devletin toprakları ile birebir örtüşür (Buzan ve Little, 2000: 243). Biraz daha farklı bir yoruma göre ise, Roma İmparatorluğu yıkıldıktan sonra, ardında birçok küçük bakiye devlet bırakmıştır ve bu devletler Batı Avrupa'nın büyük bir bölümünü (bugünkü Fransa, İspanya, Hollanda) uzun süre yönetmişlerdir. Bu görüşe göre, devlet benzeri siyasal yapılar Av-

rupa'da hep varolmuştur. Elbette bunlar modern devletten farklı, zayıf ve küçük oluşumlardı. Ancak feodal düzen içinde, ileride modern devlete dönüşecek nüveler oluşturdular.

Dolayısıyla, Ortaçağ'ın sonlarına doğru Avrupa, baştan başa farklı siyasal yapılarla kaplıydı. Kuzey Avrupa'da hâkim örgütlenme, Hansa kent birliği (Hanseatic League) idi. Bugünkü Almanya, Hollanda, Polonya, Belçika, İsveç, Rusya, Litvanya, Estonya, Letonya gibi ülkelerin topraklarını kaplayan, ticaretle ilgili birçok kentin dahil olduğu bu birlik, 1400'lerde 160 kadar üyeye sahipti. Siyasal bir birlikten çok, bir tüccarlar örgütüydü. Bu tüccar loncaları güçlendikçe, sayıları sürekli değişen kentlerden oluşan, siyasal bir ağ oluşturmuşlardı. Orta Avrupa'da ise, Kutsal Roma İmparatorluğu, 19. yüzyılda yerini Alman devleti alana kadar, Ortaçağ düzenini devam ettirdi (Buzan ve Little 2000: 244). Güney Avrupa'da Akdeniz ticaretini ellerinde bulunduran İtalyan kent devletleri, oldukça özerk yapılar olarak ekonomik üstünlük elde etmişlerdi. Bu kent devletleri arasında, modern uluslararası ilişkilerin tarihsel öncülü olarak tanımlayabileceğimiz, düzenli ilişkiler gelişmişti (Bull ve Watson, 1989: 16).

Modern devletin içinden çıktığı bu düzende, siyasal iktidar ülkesel bir nitelik taşııyordu. Başka bir deyişle, hiçbir dinsel ya da dünyevi otorite, belirli sınırlara hükmetmiyordu. Papa ve evrensel kilisenin tüm Avrupa'daki hükümlerini, siyasal parçalanmışlığın kültürel bir bütünlük içinde varolmasını sağlıyordu. Bu siyasal parçalanmışlık içinde loncalar ve ticaret birlikleri, krallar ve prenslerden serbestlik talep edebiliyorlardı. Ekonomik dinamizm özellikle tüccarların denetimindeki kent devletlerinde yoğunlaşmıştı. Tüccar ya da üretici bireyler ve aileler, bir kraldan çok, güçlü bir sermayedara sadakat gösterebiliyorlardı. Köylü kitleleri için de siyasal bir otoriteye bağlılık, daha çok dini ya da güvenlik ihtiyaçları ile ilgili idi (Brown ve Ainley, 2006: 58). Devletler sisteminin ve merkezi devletin, bu tabloyla neredeyse taban tabana zıt nitelikler içinde ortaya çıkışı, böyle bir dünyanın çöküşüyle oldu. Bu çöküş süreci, 15. yüzyılın sonları ile 16. yüzyılı kapsar.

Adam Watson, *Uluslararası Toplumun Evrimi*'nde, (*The Evolution of International Society*), Ortaçağ Avrupa'sını moderniteye doğru evrilmeye zorlayan üç temel faktörden sözeder: İlk iki faktör, Rönesans ve Reformasyon, Avrupa toplumlarını evrensel Hıristiyan İmparatorluğu ve tek bir Avrupa düzeni fikrinden koparmıştır. Avrupa'da bağımsız, ekonomik, dinsel, kültürel ve siyasal yapıların ortaya çıkmasına ve bu yapılara sadakat fikrine kapı aralamıştır. Üçüncü faktör ise, Habsburgların imparatorluklarını koruma gayretlerine, diğer Avrupa güçlerinin kesin bir şekilde direnmesidir. Bu direnç sayesinde Avrupa devletler sistemi, bundan sonra yüzyıllarca devam edecek olan, hegemonya karşıtı bir nitelik kazanmıştır: Avrupa'da, tek bir siyasal gücün üstünlüğüne her zaman ve mutlaka karşı konulacaktır, yani güç mutlaka dengelenecektir. Ünlü güç dengesi siyasetinin tarihsel kökleri, modern devletin imparatorluk formuna karşı yükselmeye başladığı bu dönemdedir (Watson, 1992: 169).

Erken modern Avrupa'da kapitalist ve jeopolitik rekabet, modern devletin yükselişi ve yayılışı

Ancak sayılan bu faktörlerin arka planında, esas olarak Avrupa'da üretim ilişkilerinin dönüşümü, kapitalizmin tarih sahnesine çıkışı ve giderek merkezileşen siyasal otoritelerin, yeni askeri teknolojiler sayesinde, birbirleri ile kıyasıya bir jeopolitik rekabete girişmeleri yer alır. 16. yüzyıldan itibaren, özellikle Batı Avrupa'da ortaya çıkan merkezi otoriteler (güçlü lordlar ve krallar), tarımsal kapitalizmin gelişip, ticaretin yayılması sürecine tam uyum gösteren siyasal birimler oldu. Bu anlamda devletler sistemi ve modern devlet, kapitalizmin önce Avrupa'da, sonra da bir dünya ekonomisi olarak tüm dünyada yayılmasının bir sonucudur.

Kapitalizmin yükselişiyle, Ortaçağ boyunca Kuzey'de Hansa kent birliği, güneyde ise İtalyan kent devletlerinin ekonomik yaşamı yönlendirdiği düzen, yerini yeni bir düzene bırakmaya başlamıştır. Feodal sistemden farklılaşmış kent meclislerinin, yasalar çıkararak yönetimi üstlendikleri örnekler, 16. yüzyılın ortalarına dek varlıklarını korusalar da, bu yüzyıldan itibaren monarşiler, Avrupa'nın geleceğini temsil etmeye başladılar (Poggi, 2005: 79-81). Özellikle İngiltere, Fransa ve İspanya'daki monarşiler, artan ticari faaliyetlere, çok daha güvenli ve etkin bir düzen getirdiler. Ticaretin sorunsuz bir şekilde yürümesi için sınırların netleşmesi ve merkezi bir otorite tarafından korunması, büyük avantajlar yaratmaya başladı. Burada bir parantezle, Avrupa'nın bu ilk merkezi devletlerindeki farklı kapitalistleşme süreçlerinin, bu devletlerin siyasal yapılarını da farklılaştıran sonuçları olduğunu vurgulamak gerekir. Teschke'ye göre, bu noktada İngiltere'deki devletleşme süreci, kıta Avrupa'sından çok farklıdır. 17. yüzyıldaki devrimlerle İngiltere'de, modern devlet, parlamentolu, anayasal bir monarşi olarak doğdu. Fransa'daki gibi egemenlik, tamamen krala değil, kapitalizmin yükselişini yansıtan bir biçimde, toprak sahibi aristokrasinin de yer aldığı parlamentoya dayandırıldı. Teschke'ye göre modern egemenlik, kapitalist niteliği ile Fransa'da değil İngiltere'de doğmuştur (Teschke, 2004: 51).

17. yüzyıldan itibaren, kapitalistleşen merkezi devletlerin tüccarlar için yarattığı avantajları yaratamayan kent birlikleri, kent devletleri ya da küçük prenslikler giderek güç kaybetmeye başladılar. Merkezi devletlerin askeri gücü, ticari faaliyetlere getirdiği düzenle, maliyetlerin düşmesini sağladı, madeni paranın değerini sabitledi ve en önemlisi, vergilendirme kurallara bağlandı. Böylece, çok daha istikrarlı ve öngörülebilir koşullarda ticaret yapmak mümkün oldu. Komşu kentler giderek bu merkezi otoritelerin egemenliği altına girmeye başladılar; bu da yeni alanların ticarete ve vergilendirmeye açılması, yani ekonomik güçlenme demektir. Bu açıdan modern devlet, siyasal ve askeri gücü elinde tutan egemenlerin, oluşmakta olan burjuvaziyle (sermaye ile) kurduğu ittifakın sonucudur.

Ancak giderek daha fazla sayıda kentin ve küçük siyasal birimin merkezi devletlere katılımı, rakip devletler arasında hiç bitmeyen savaşlar demektir. Do-

layısıyla erken modern dönem devletlerinin iç ve dış egemenliklerini güçlendiren, oluşumlarını hızlandıran en önemli faktörlerden biri de, jeopolitik rekabet yani savaş oldu. Charles Tilly'nin ifadesiyle bu dönem Avrupa'da savaşın devleti, devletin de savaşı yarattığı bir dönemdir (Tilly, 2001: 137-168). Tilly'e göre, modern merkezi devletin hâkim siyasal biçim olması, ekonomik etkinliği kadar savaşıma yeteneği sayesinde olmuştur. Bu durumun ilk örneklerinden biri, Fransa'nın İtalyan kent devletlerini yenmesidir (Buzan ve Little, 2000: 249). Tilly'e göre modern devletler, savaşmak için gerekli finansal kaynağı elde etmede, yönettikleri toplumdaki bu kaynakları çekmede ve bunu yaparken de meşruiyetlerini korumada en başarılı yapılarıdır.

Tilly, modern devletin oluşumu öncesinde, Avrupa'daki siyasal yapıları ikiye ayırır: Birincisi, kaba güce, zora (coercion) dayalı yapılardır ki bunların en iyi örnekleri imparatorluklardır. İmparatorluklarda savaş, devleti ayakta tutan yegâne kaynaktır; imparatorlar savaşmak için gereken kaynağı kendi halklarından ve işgal ettikleri toprakların halklarından zorla alırlar. Brandenburg ve Prusya bu zor-yoğun (coercion based) yapılanmanın örnekleridir.

İkinci yapılar ise, sermaye-yoğun (capital based) kent devletleridir. Ticarete konan vergiler kent yöneticilerinin ana geliridir. Bu noktada Tilly'e göre modern devleti farklı ve özgün kılan, savaşmak için gereken kaynağı, zor ve sermaye karışımı bir yöntemle elde edebilmesidir. Sermayeleşmiş zor (capitalized coercion) olarak tanımlanabilecek bu modeldeki anahtar sentez şudur: Sermaye sahipleri, yani ticaretle giderek zenginleşen tüccarlar (burjuvazi), vergileriyle devlete kaynak sağlar (Tilly, 2001: 65-66). Askeri güce sahip lordlar ya da monarklar ise, temel gelir kaynakları olduğu için, onların da yönetime katılmalarını sağlarlar. İşte bu ortaklık ve işbirliği, giderek genişleyen sınırlar içinde güvenliği sağlayarak ekonomiye muazzam bir dinamizm ve istikrar getirmiş ve tarım devrimini tetiklemiştir. Askeri teknolojilerdeki ilerlemeler sayesinde güçlenen ordularıyla monarklar, köylü ayaklanmalarını bastırarak içeride de güçlenmişlerdir. Merkezi devletler, güvenlik sağlayıcı aktörler olarak, giderek meşruleşen bir vergilendirme düzeni ile zenginleştikçe, jeopolitik rekabette de daha başarılı olmuşlardır.

Charles Tilly, Michael Mann, Anthony Giddens gibi tarihsel sosyologlar, bu şekilde, modern devletin doğuşunu, uluslararası düzenin ya da devletler sisteminin doğuşunun bir parçası olarak ele alırlar. Bu yazarların açıklamaları, devleti soyut bir varlık değil, toplumsal ve devingen bir gerçeklik olarak kavramamızı sağlar. Kendisi de oluşum halindeki devletlerarası sistem, yarattığı askeri rekabetle, tek tek devletlerin, devletleşme süreçlerini hızlandırmış; birbirine rakip devletlerin ortaya çıkışı, diğer siyasal birimleri de devletlere benzeme konusunda harekete geçirmiştir. Örneğin, 1066-1815 yılları arasında Fransa krallarına karşı girişilen savaşlar, İngiliz Devleti'ni oluşturmuştur (Tilly, 2001: 58). Hansa kent birliği içinde, bu modeli taklit edebilen kentler, Kuzey Avrupa'nın merkezi devletlerine dönüşmüşler; İtalyan kent devletleri de giderek Fransa ya da İspanya etkisi altına girmişlerdir. Hollanda ve İspanya arasındaki jeopolitik

rekabet, her ikisinin devletleşmesine hız kazandırmıştır. Almanya'daki küçük devletçikler de, Avusturya, Fransa, Prusya ve İngiltere arasındaki jeopolitik rekabette tampon görevi gördükleri için, hayatta kalabilmişlerdir.

Elbette ki 20. yüzyılın başlarına dek, Avrupa'nın siyasal resmi siyasal bir karışım olmaya devam etti. Avusturya-Macaristan, Osmanlı ve Rusya'da, imparatorluklar kaba güce dayanmaya devam ettiler; ancak askeri açıdan zayıfladıkça, siyasal olarak da zayıfladılar (Buzan ve Little, 2000: 256-257). Sonuç olarak hâkim siyasal biçim merkezi devlet idi. Bu devletler, siyasal tarihte şu temel kurumsal yenilikleri temsil ediyorlardı: Sürekli ordu, merkezi bürokrasi, genel ve düzenli bir vergi rejimi, devletler arasında düzenli diplomatik ilişkiler (bkz. diplomasi kutusu ve ayrıca Dördüncü Bölüm) ve ticareti geliştirmeye dayanan devlet politikaları (Pierson, 2004: 68). Bu kurumsal yenilikler, devletin hem iç hem de dış egemenliğinin güçlenmesini sağladı. Giddens'ın belirttiği gibi, bu açıdan modern devlet ve modern uluslararası sistem, kendinden önceki siyasal yapıdan bir kopuşu temsil eder (Giddens, 2005: 48-51).

Modern devletler ticarileştikçe ve kentleştikçe, çalışan nüfus da artmıştır. Devlet, yönettiği topraklarda gelirini korumak için zor kullanmak yerine, kitleleri denetleyebileceği gözetleme ve takip mekanizmaları kurmaya başlamış; kamusal hayatı düzene sokmuştur. İlk modern devletler, yönettikleri halkları zor ve baskı ile bir arada tutan yapıları. Devletin bürokratik aygıtını geliştirmesi ve kamusal hizmetler sağlamaya başlamasıyla, devlet salt askeri bir aygıt olmaktan çıktı; sadece şiddet tekeline değil, meşru şiddet tekeline sahip olmaya başladı. Diğer bir deyişle devletler, üzerinde iktidar kullandıkları kitlelerin rızasına dayanmaya başladılar.

Diğer yandan 18. yüzyılın sonlarından itibaren, ülkesel sınırların içinde kültürel olarak türdeş bir siyasal toplum oluşması mantığı giderek güçlendi; çünkü bu mantık, endüstrileşme ve kapitalizmin gereksinimleriyle tam anlamıyla uyuştu. Sınırları içindeki oldukça farklılaşmış nüfusu kontrol etmeye çalışan merkezi devletler, farklı tecrübelerle ulus(al) devletlere dönüşmeye başladılar. Savaş ve

Diplomasi

Uluslararası ilişkiler açısından, bu dönemin en önemli kurumsal yeniliklerinden biri *diplomasi*dir. Avrupa tarihini belirleyen kanlı savaşları engelleyemese de, diplomasi kurumu, kısa süreli barışı zaman zaman sağlayabilen güçler dengesi siyasetini, elçilikler, kongreler ve antlaşmalarla sürekli ilişkilerin gelişmesini ve devletlerin hukuksal olarak eşit derecede egemen olduğu anlayışını kökleştirmiştir (Pierson, 2005: 68-69).

Meşru şiddet tekeli

Alman düşünür ve siyaset sosyoloğu Max Weber'in (1864-1920) tanımıyla devlet, belirli sınırlar içinde, fiziksel şiddet/güç kullanma tekeli başarılı bir şekilde elinde bulunduran insan topluluğudur. Bu tekelin yönetilen halkın rızasına dayanması, meşrulaşması sürecinin, devlet oluşumunun ana dinamiklerinden biri olduğunu, devlet literatürü içinde Weberyan geleneği izleyen İngiliz toplumbilimci Anthony Giddens da (1938-) temel alır.

vergi toplamının yanı sıra, üretim düzenine hâkim olmaya, bürokratik yönetime geçmeye ve zenginliği dağıtmaya başlayan devletler, milliyetçilik ve yurttaşlık kurumu ile geniş kitleleri kendine bağladı, yurttaş ordularıyla daha da güçlendi (Tilly, 2001: 171-174; Poggi, 2008: 93). Yurttaşlık, bir yandan bireye siyasal bir aidiyet kazandırırken, diğer yandan da giderek genişleyen hakları içerecek, devlet içinde eşitlik ve özgürlük idealine ulaşabileceği fikrini yarattı. Böylelikle, dört yüzyıl içinde modern ulusal devlet, ülkesi, egemenliği, yönetim düzeni ve ulusu ile, diğer tüm siyasal örgütlenme biçimlerini ortadan kaldırarak, Avrupa'da hâkim siyasal yapı oldu.

Modern devlet Avrupa dışına, sömürgecilik ve esas olarak da bu sömürge imparatorluklarının iki dünya savaşının ardından çözülmesiyle yayıldı. Vestfalyan düzenin tüm dünyaya yayılması bakımından dönüm noktası, 20. yüzyılın ikinci yarısındaki sömürgeleştirme, yani Asya, Afrika ve Ortadoğu'daki sömürgelerin bağımsızlıklarını kazanmaları sürecidir. 20. yüzyıla damgasını vuran Soğuk Savaş, dünya siyasetinde önemli bir tarihsel dönem olmasına rağmen, uluslararası düzenin Vestfalyan mimarisini değiştirmemiştir. Ancak Soğuk Savaş'ın bitişi ile birçok federal devlet (Yugoslavya, Sovyetler Birliği, Çekoslovakya) çözülmüş ve yeni devletler kurulmuştur. Burada vurgulamak gerekir ki, modern devlet modeli tüm dünyaya yayıldıkça, kendi de değişime uğramış, devrimler yaşamış, çok farklı rejimlerle yönetilmiş, kısacası yayılırken dönüşmüştür. Ancak, özellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren küreselleşmeyle gelen ekonomik bütünleşme, başarısız devletler ve iç savaşlar bu Vestfalyan mimarinin sürekliliğini tehdit eden en önemli faktörler olarak karşımızda durmaktadır.

Sonuç olarak, Vestfalya Barış'ından önceki ve sonraki iki yüzyılın hikâyesi, böylece modern devletin ve modern devletler sisteminin birbirini yapılandıran, paralel oluşumlarının hikâyesidir. 1648 Vestfalya Antlaşmaları, bu uzun süreç içinde, Kilise otoritesinden bağımsızlaşmaya çalışan siyasal yapılar arasındaki ilişkilerin kurallarını koyan, siyaseti sekülerleştiren, modern egemenliği tanımlayan özellikleri ile elbette önemli bir tarihsel momenttir. Bu nedenle, Uluslararası İlişkiler literatüründe, uluslararası alanın temel ilkelerinde uzlaşmış ve bu uzlaşma sayesinde, içerideki alternatif iktidar odaklarını da bertaraf edebilmiş, egemen devletlerin oluşturduğu düzene Vestfalyan düzen denir. Bu sistem, yüzyıllardır kendisini başarılı bir şekilde yeniden üretmekte ve ileride değineceğimiz dönüşümleri geçirerek varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Kurucu bir hikâye ve bir mit olarak Vestfalya

Vestfalyan düzenin temel ilkelerinin kavramsal analizine geçmeden önce, kurucu bir hikâye olarak Vestfalya'nın, Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi içindeki konumunu açıklığa kavuşturmak gerekiyor: Vestfalya, dünya siyasi tarihinde, Avrupa'nın geniş topraklarının ülkesel olarak bölünmesini, her ülkede siyasal iktidarın tek bir merkezde yoğunlaşmasını ve bu iktidarın da akılcılık ve meşruiyet temelinde yönetmeye başlamasını temsil eder. Kavramsal olarak

da Vestfalyan düzen, şu temel unsurlara atıfta bulunur: Kendi içinde hiyerarşik bir otorite düzeni olan merkezi devlet, son kararı veren yüksek mahkemeler ve bürokratik bir yönetimden oluşur. Yasa yapımı, adaletin sağlanması ve şiddet tekeli, merkezi iktidarın elindedir. Bu düzeni kurmuş olan devletler, askeri ve ekonomik güç düzeyleri ne olursa olsun, uluslararası alanda eşit egemenlerdir. Bu eşitlik, aynı zamanda kendilerinden üstün bir otorite olmadığı anlamına gelir ve sistemi esas olarak *anarşik* yapar. Uluslararası alanda anarşi belirleyicidir; hukuk, ancak asgari bir arada yaşama ilkelerini belirleyebilir. Devletin uluslararası alandaki özerkliğinin korunması, tüm devletlerin ortak önceliği olmalıdır (Held, 2005: 78).

Tüm bu özellikleri ile Vestfalya'nın modern siyaset açısından anlamı ise şudur: Vestfalya Barış'ını takip eden dört yüzyıl boyunca, 17. yüzyıldan 20. yüzyılın ortalarına dek, devlet-toplum ve birey-devlet ilişkileri, siyaset, vatandaşlık, özel-kamusal alan, toplumsal cinsiyet, siyasal toplum, ulusal kimlik, ekonomik/siyasal gelişme, güvenlik, haklar ve özgürlükler ve demokratikleşme gibi meseleler, kapsayıcı bir ülkesel, merkezi ve ulusal devlet mantığı içinde biçimlenmiştir (Caporaso, 2000: 8-11). Yani güvenlik içinde yaşamın, zenginleşmenin, bir siyasal topluma (ulusa) ait olmanın, özgürleşmenin, ilerlemenin ve demokratik bir düzen kurabilmenin, ancak modern devlet içinde mümkün olabileceği anlayışı hâkim olmuştur. Devletin içi ve dışı kesin çizgilerle birbirinden ayrılmıştır (Walker, 1993). Devletin içinde, devlet sayesinde bir düzen kurmak mümkünken, devletin dışında bu olanaksızdır. Çünkü dışarda düzeni koruyacak ve yaptırımı olan, üstün bir otorite yoktur. Dolayısıyla Vestfalyan ilkeler, siyasetin de sınırını çizerler; devleti toplumsal ilişkilerden yalıtarak (Yalvaç, 2006: 22), gerçekçi olmayan, ancak Uluslararası İlişkiler'de gerçekçi ekolün temeli olan algıyı yaratırlar: *Devletin içinde düzen, siyaset ve hukuk; dışında ise anarşi, güç mücadelesi ve savaş vardır* (realizm tartışması kitabımızın Dördüncü Bölümü'nde yapılmaktadır). Bu algı, modern devletin kuruluşuna eşlik eden iç çalkantıları, devrimleri, ayaklanmaları, bunların uluslararası sistemle ilişkisini –tarihsel olarak ve bugün de– anlamamızı engelleyen bir algıdır.

Vestfalyan ilkeler, iç ve dış siyaseti yürütecek tek aktörün devlet olduğu fikrini meşrulaştıran, oldukça etkili bir söylemin de kurucu unsurlarıdır. Bu noktada Vestfalya bir mite dönüşür. Vestfalyan egemenliği ve ilkeleri savunmak, devleti ve devletler düzenini, diğer bir deyişle kurulu düzeni, *statükoyu* savunmak demektir. Halbuki insanlığın binlerce yıllık tarihi içinde modern devlet, görece yeni bir olgudur. İleride değinileceği gibi, küreselleşmeyle modern devletin ve egemenliğin erimekte olduğunu iddia edenlere bakılırsa, oldukça kısa ömürlü bir siyasal deneyim bile sayılabilir. Buna rağmen modern devletin gücü, kuşkusuz, yarattığı ve hâlâ güçlü bir şekilde varolan *ezelden gelip ebede giden* bir varlık olduğu algısından kaynaklanmaktadır. Vestfalyan mitin bu algının yaratılmasındaki rolü büyüktür.